

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Osztályozás

Tárgy

425.94

Hely

(439 Bp)

1961

Szerző: (ts-)

Cím:

Alapkövét Táncsics tette le

A Vörös Sün-ház — Nagyobb, mint a Colosseum — Hol volt a Lamacs vendéglő — Irinyi első gyufagyára

Esti. Karolyi
1961. okt. 1.

Néhány nap óta egy most megjelent könyvvel kezembem járom a főváros utcáit. A könyv Magyarország művészeti emlékeinek harmadik köteté, Zakariás G. Sándor ír benne a budapesti műemlékekről és régi, szép házakról, nevezetesen lakóiról; számba veszi az ásatások során feltárt leleteket. A könyvben szintén meg-
eleveníti a régi Buda st érdekes történetét.

Farsangon itt mulattak

Mint sok más budapesti, én is sokszor elmentem a főváros egyetlen jelentős rokokó műemléke, a Batthyány tér 4. számú ház mellett. Ez volt egykor a Fehér Kereszt Szálló, amelyben a budaiak farsangi mulatásait tartották. A XVIII. század végén színelőadások helyéül szolgált. II. József is lakott benne.

Disz tér 10. Kis barokk épület, pincéjében középkori kút és föld alatti folyosó. Kétszáz éves ház. Középkori pince van a Fortuna utca 4. számú ház, a volt Fortuna Szálló alatt is. Története érdekes: a Budára költözött egyetemnek adott hajlékot, a múlt században pedig törvényészki épület és börtön volt. A Vörös Sün ház — a Hess András téren — a középkorban is állt már. Egyik része 1395-ben Laczkffy István főlovászmesteré volt, akit később lefejeztek. A Vörös Sünen voltak Budán az első színelőadások. A Színház utcai volt karmelita rendház is történelmi emlékeket idéz. A középkorban ferences kolostor ott lakott Tomori Pál, majd Martinuzzi György. Később a budai pasa palotája. A Táncsics Mihály utca 5. számú házról azt olvasom, hogy sziklába vájt pincéi vannak, amelyeket egykor a janicsárok jégveremnek használtak.

Lakója volt Beethoven

A Táncsics Mihály utca 9. számú kétemeletes házban volt bebörtönözve Wesselényi Miklós, Táncsics Mihály, Kos-

suth Lajos, Czuczor Gergely, Károlyi István, Batthyány Lajos és Zselénszky László. A szomszédos, 7-es számú házban 1800-ban Beethoven lakott. Az Uri utca 19. földszintjén XV. századbeli helyiségek. Ebben a házban született 1813-ban Eötvös József. Az 53-as számú házban a Martinovics per vádlottjai raboskodtak, közöttük Kazinczy Ferenc.

A Szilasi úton, a mai Kossuth gyermeküdülő épületében fogták el 1837-ben az ott pihenő Kossuth Lajost. Óbudán, a Nagyszombat utcánál a római katonai amphiteatrumnak csak egy pillanat jut sétánk során, pedig porondja nagyobb, mint a római Colosseumé. Körülbelül 13 ezer néző fért az amphiteátrumba. A honfoglalás után Kurján fejedelem vára volt.

Kávéház a Kávéforráshoz

Pesten is áll sok régi, érdekes és szép épület. Ezek közé tartozik az 1835-ben épült Akadémia utca 1. szám alatti négyemeletes ház, egy időben szálloda. 1848-ban az igazságügyi, az ipari, a kereskedelmi és a földművelésügyi minisztérium palotája, s ott lakott Bem József is. Deák tér 4. Ide járt iskolába 1833—1834-ben Petőfi. Egyetem utca 16, a volt Károlyi-palota. Vörösmarty és Deák járt állandóan a palotába, Bártfay László irodalmi szalonjába. Itt fogták el Batthyány Lajost, József Attila utca 3. Sokáig lakott második emeletén Kossuth, de nevezetes a Kávéforrás nevű kávéházzól, amelyről még Andersen is írt útinaplójában. Ellenzéki politikusok és fiatal írók nevezetes tanynája volt ez a kávéház. Irodalomtörténelmi híresség a Magyar utca 28. is. A Lamacs vendéglőnek adott hajlékot, amelyben Vörösmarty vezetésével összejött a Nemzeti Kör, s gyakran ebédelt itt Petőfi is. A Méreg utca 9. számú házról kevesen tudják, hogy ott volt a Nyugat első szerkesztő-

sége. És egészen új, modern bérház a Veres Pálné utca 4-es számú, amelyben Ady Endre lakott 1917 őszétől haláláig. A Veres Pálné utcában van egy másik nevezetes épület is, a 24-es számú, ebben Petőfi lakott 1844-ben, de sajnos ezt még emléktábla sem örökíti meg.

Épült Szendrey Júlia részére

A VII. kerületben csak néhány nevezetes ház található. A Hársfa utca 54-es számú Horváth Árpád építtette felesége, Szendrey Júlia részére. Műemlék a Majakovszkij utca 47-es számú ház, két vitéz szobra díszíti. Egy városi alkapitány számára épült. A századforduló idején Krúdy Gyula lakott ebben a házban. A Nyár utca 17. számú házat két éve tatarozták, ebben volt Irinyi János első pesti gyufagyára. A Tanács körút 7. arról nevezetes, hogy 1809 és 1812 között magyar színelőadásokat tartottak falai között, s fellépett itt Déryné, Kántorné és a magyar színészet hőskorának sok neves művésze.

A Rókus Kórházról megtudjuk, hogy 1866-ban ott gyógyították ki Munkácsyt megvakulással fenyegető szembajából. Sok nevezetes férfiú fordult meg a Rákóczi út 13-ban. Ebben a házban született Lechner Ödön építőművész és Hubay Jenő hegedűművész, de megfordult a házban Liszt, Wagner Richard, Goldmark, Meyerbeer, Rubinstein, Erkel, Szigligeti Ede, Ábrányi Kornél. Kicsi, dísztelen ház a Tömös utca 6-os számú, de mégis nevezetes, mert alapkövét Táncsics Mihály tette le. A IX. kerületben a Calvin tér 9-es számú ház XVI. századból származó török temető helyén épült. 1775-ben már állt...

Régi korok Budapestjén tettem sétát egy könyv nyomán. Jó kalauzom volt: a könyv minden adatát szeretettel gyűjtötte össze a szerző.

(— ts —)